Συνέδριο Βιβλιοθηκονόμων. Αθήνα, 24/26 Μαΐου,2004

«Βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες στην Ανδαλουσία. Η εμπειρία της Δημόσιας Περιφερειακής Βιβλιοθήκης της Μάλαγας» / Mª Luisa Torán

Ευχαριστώ το Ινστιτούτο Θερβάντες της Αθήνας, το Ινστιτούτο Γκαίτε και, ιδιαίτερα την συνάδελφό μου Ascención Muñoz για την πρόσκληση τους να συμμετάσχω στο Συνέδριο βιβλιοθηκονόμων, το οποίο πραγματοποιείται υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας, καθώς και για το ότι μου δίνουν την ευκαιρία να γνωρίσω από κοντά τους συναδέλφους μου βιβλιοθηκονόμους αυτής της χώρας.
Η Ελλάδα και η Ισπανία είναι δύο χώρες που τις ενώνει η Μεσόγειος Θάλασσα και είναι κληρονόμοι μιας κοινής κουλτούρας, στο βαθμό που η μεσογειακή λεκάνη είναι το λίκνο του δυτικού πολιτισμού. Μας ενώνουν δεσμοί πολιτιστικοί, ιστορικοί και γεωγραφικοί. Το όνομα της πόλης των Αθηνών μας φέρνει στο μυαλό την εποχή του Περικλή, μια λαμπρή εποχή για τη σκέψη, τη φιλοσοφία και τη ρητορική τέχνη.
Μας κάνει να αναγνωρίζουμε στην ελληνική γλώσσα την λέξη που μας ενώνει σήμερα εδώ: ΒΙΒΛΟΣ, βιβλίο και βιβλιοθήκες. Για τον λόγο αυτό, είναι πραγματική ευχαρίστηση να μοιραστώ μαζί σας τις εμπειρίες μου στον τομέα των βιβλιοθηκών και της προώθησης της ανάγνωσης από την ίδια όχθη της Μεσογείου Θαλάσσης που μας ενώνει.
Στην εισήγησή μου θα περιγράψω την διαδικασία δημιουργίας και ανάπτυξης των βιβλιοθηκών στην Ανδαλουσία κατά την διάρκεια των 25 χρόνων δημοκρατικής διακυβέρνησης στην Ισπανία, που έχουν σηματοδοτήσει μια αναμφισβήτητη πρόοδο στην πολιτιστική ανάπτυξη των πολιτών.
Θα κάνω μια συνοπτική αναφορά στα στάδια δημιουργίας, ανάπτυξης και εδραίωσης του Συστήματος Βιβλιοθηκών της Ανδαλουσίας, καθώς και στις δραστηριότητες τις οποίες έχουμε αναπτύξει στην Νομαρχιακή Βιβλιοθήκη της Μάλαγας, στην οποία και εργάζομαι, για την προώθηση και την διάδοση των δημόσιων βιβλιοθηκών
Στο προβλεπόμενο εργαστήριο (workshop), θα εμβαθύνω σε τεχνικές και στρατηγικές που αναπτύχθηκαν σε μερικά από τα προγράμματα προώθησης της ανάγνωσης που υλοποιήθηκαν στο νομαρχιακό μας δίκτυο και θα αναφερθώ ιδιαιτέρως στις «Λέσχες ανάγνωσης», των οποίων η εμπειρία αποδείχθηκε πολύ χρήσιμη στην διαδικασία κατάρτισης των ενηλίκων.

1. Ιστορικό: 1950-1980

Κατά τα έτη που προηγήθηκαν της διάρθρωσης του Κράτους με βάση τις Αυτοδιοικούμενες Περιφέρειες, επικρατεί ένα μοντέλο βιβλιοθηκών παρωχημένο και ανεπαρκές, συνέπεια πολλών ετών σκοταδισμού και πολιτιστικής ένδειας. Οι υψηλοί δείκτες αναλφαβητισμού και η έλλειψη παράδοσης σε βιβλιοθήκες στην χώρα μας, καθώς και μια άκαμπτη αντίληψη για τις βιβλιοθήκες ότι είναι «ναοί της γνώσης» - περισσότερο συνδεδεμένες με την καθεστηκυία τάξη αντί να θεωρούνται ως εργαλείο κατάρτισης - χαρακτηρίζουν την κατάσταση των δημόσιων βιβλιοθηκών που υπήρχαν στην Ισπανία.

Το μοντέλο του συγκεντρωτικού κράτους διαρθρώνει τις βιβλιοθήκες μέσω της Εθνικής Υπηρεσίας Ανάγνωσης, η οποία εξαρτάται από το Υπουργείο Πολιτισμού, ενώ η διοικητική τους διαχείριση ανατίθεται σε ένα μικτό Συμβούλιο Υψηλής Εποπτείας (Patronato), που αποτελείται από τα Νομαρχιακά Συμβούλια και τους δήμους. Η τότε υπάρχουσα νομοθεσία δεν υποχρεώνει να υπάρχει υπηρεσία δημοτικής δημόσιας βιβλιοθήκης, πράγμα που σημαίνει μη ισόρροπη ανάπτυξη ανά την επικράτεια όσον αφορά τις πολιτιστικές υποδομές.

Σε ό,τι αφορά την κατάσταση των δημοτικών βιβλιοθηκών κατά την περίοδο αυτή το προφίλ τους είναι το ακόλουθο:

1º Καταλαμβάνουν ήδη υπάρχοντες δημοτικούς χώρους οι οποίοι δεν έχουν σχεδιαστεί για να ανταποκρίνονται πλήρως στις λειτουργίες βιβλιοθήκης με δημόσια πρόσβαση.
2º Έχουν επιφάνεια μικρότερη από 100 m^2 και μία μοναδική αίθουσα στην οποία παρέχονταν όλες οι υπηρεσίες.
3º Κυριαρχεί το απογευματινό ωράριο.
4º Το προσωπικό που εργάζεται σε αυτές είναι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση, οι οποίοι δεν έχουν κατάρτιση βιβλιοθηκονόμου. Σε πολλές περιπτώσεις παίρνουν μόνο μια συμβολική αμοιβή για τις υπηρεσίες τους.
5º Κυριαρχεί η ανυπαρξία ειδικού προϋπολογισμού για την βιβλιοθήκη.
6º Υφίσταται λιγοστό και παρωχημένο βιβλιογραφικό υλικό, με ανεπαρκή τεχνική οργάνωση.
7º Το όλο πνεύμα που κυριαρχεί εστιάζεται στην διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του αρχείου, εις βάρος της διάδοσης της υπηρεσίας καθώς και των ενδιαφερόντων και των αναγκών των χρηστών. Αυτό συνεπάγεται ότι:

- Οι χρήστες θεωρούν την βιβλιοθήκη ως χώρο για μελέτη και ως χώρο δανεισμού βιβλίων για το σπίτι. Οι βιβλιοθήκες καταλαμβάνονται σχεδόν αποκλειστικά από έφηβους φοιτητές στις περιόδους πριν από τις εξετάσεις.
- Τα μικρότερα παιδιά δεν τις επισκέπτονται σχεδόν ποτέ, διότι η αναγνωστική συνήθεια δεν καλλιεργείται ούτε από την οικογένεια ούτε από το σχολείο.
- Η βιβλιοθήκη δεν προσελκύει τους ενήλικες, καθότι δεν την γνωρίζουν ούτε και ξέρουν τι μπορεί να τους προσφέρει.

2. Δημιουργία και ανάπτυξη του Συστήματος Βιβλιοθηκών Ανδαλουσίας: 1980-1990

Η εγκαθίδρυση του δημοκρατικού συστήματος στην Ισπανία και η διαμόρφωση του Κράτους σε Αυτοδιοικούμενες Περιφέρειες, με αρμοδιότητα νομοθέτησης και άσκησης διακυβέρνησης, σηματοδοτεί για τις ισπανικές βιβλιοθήκες γενικά και για τις βιβλιοθήκες της Ανδαλουσίας ειδικότερα, την έναρξη της ανάπτυξής τους ως πραγματικών κέντρων πληροφόρησης και μάθησης ανοιχτών προς όλους τους πολίτες. Ο πρώτος **στόχος είναι ο εκδημοκρατισμός των δημόσιων χώρων για την ανάγνωση.**
Τον Νοέμβριο του 1983 η Βουλή της Ανδαλουσίας εξέδωσε τον Νόμο 8/1983 για τις βιβλιοθήκες, έναν από τους πρώτους στην Ισπανία μαζί με εκείνον της Καταλονίας.

Η Ανδαλουσία, με μεγάλη εδαφική έκταση και υψηλή πυκνότητα πληθυσμού, είχε τη στιγμή της δημιουργίας του νέου Κράτους των Αυτοδιοικούμενων Περιφερειών μέσο όρο αναλφαβητισμού που σε μερικές περιφέρειες ήταν διπλάσιος του μέσου όρου της χώρας. Ένα 92% των κατοίκων της Ανδαλουσίας δεν είχε ποτέ του επισκεφθεί κάποια βιβλιοθήκη, και το ποσοστό 0,07 βιβλία / κάτοικο καθώς και 250 βιβλιοθήκες, ήταν ανεπαρκή για μια περιοχή η οποία έχει 774 δήμους, εκ των οποίων το 30% έχει πάνω από 5.000 κατοίκους.

Η Περιφερειακή Διοίκηση, με την σύμφωνη γνώμη της πλειονότητας των επαγγελματιών, ήταν πεπεισμένη ότι το ισχύον βιβλιοθηκονομικό σύστημα ήταν φτωχό, ανεπαρκές και απαρχαιωμένο. Λόγω αυτής της αντίληψης, θα προκύψει σταδιακά η ανάγκη να οργανωθεί ένα ιδιαίτερο βιβλιοθηκονομικό σύστημα, προσαρμοσμένο στην πραγματικότητα της περιοχής και στις δυνατότητές της.
Η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και η μεγαλύτερη εγγύτητα των οργάνων λήψης αποφάσεων της Διοίκησης προς τους πολίτες, θα επιτρέψουν να γίνουν έργο όλες αυτές οι φιλόδοξες επιδιώξεις, θεωρούμενες ως εκ των ων ουκ άνευ.

Κατά την μεταβατική περίοδο, 1981 – 83, πριν την θέσπιση του νόμου, γίνονται δραστήριες ενέργειες για την προετοιμασία ενός μοντέλου βιβλιοθηκονομικού συστήματος το οποίο θα διαμορφωθεί αργότερα σε νόμο, ενώ προκύπτουν και τα συμπληρωματικά στοιχεία σε ό,τι αφορά αυτό το πεδίο.
Ιδρύεται η Σχολή Βιβλιοθηκονομίας και δημιουργείται η Ένωση Βιβλιοθηκονόμων Ανδαλουσίας. Αυτά τα τρία στοιχεία θα αποδειχθούν σημαντικότατα για την ανάπτυξη του μελλοντικού ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΔΑΛΟΥΣΙΑΣ.

Ο Νόμος ορίζει μια θεμελιώδη έννοια, εκείνη της **«βιβλιοθήκης δημόσιας χρήσης»**, η οποία καθορίζει μια νέα νομική σχέση που υπερτερεί των προηγουμένων και αφορά όλες απολύτως τις βιβλιοθήκες οι οποίες συντηρούνται άμεσα ή έμμεσα από δημόσιους πόρους. Η νέα σχέση που καθορίζεται, επομένως, συνίσταται στην υποχρέωση εκ μέρους των βιβλιοθηκών και των υπευθύνων τους να πληρούν τον νόμο όσον αφορά τις βιβλιοθήκες δημόσιας χρήσης και, εκ μέρους του Περιφερειακού Υπουργείου Πολιτισμού, στην υποχρέωση και το δικαίωμα **να τηρεί και να επιβάλλει τον Νόμο.**
Η φιλοσοφία που διέπει αυτόν τον Νόμο είναι να θεωρούνται οι βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες της Ανδαλουσίας ως ένα συνεκτικό σύνολο, έτσι ώστε κάθε ένα από τα ενσωματωμένα κέντρα να αποτελεί ένα οργανωμένο σύνολο πολιτιστικών αρχείων και πληροφοριών στην υπηρεσία του πολίτη.
Δημιουργούνται τα όργανα και τα κέντρα του Συστήματος. Τα πρώτα ως εκτελεστικό όργανο για τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Τοπικό Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο είναι επιφορτισμένο να σχεδιάζει, να προγραμματίζει, να προτείνει την κατανομή των πιστώσεων, να παρέχει τεχνική βοήθεια και να επιθεωρεί τις βιβλιοθήκες. Τα βιβλιοθηκονομικά κέντρα αποτελούνται από:

1. Βιβλιοθήκη της Ανδαλουσίας (Περιφερειακή βιβλιοθήκη).
2. Νομαρχιακές Βιβλιοθήκες- (Υπηρεσία στο νομαρχιακό δίκτυο βιβλιοθηκών)
3. Οι υπόλοιπες Βιβλιοθήκες δημόσιας χρήσης (δημοτικές, κλπ.).

Σε αυτή την περίοδο των δέκα ετών, ο Νόμος περί Βιβλιοθηκών συμπληρώνεται με μια σειρά ρυθμιστικών διατάξεων για την ανάπτυξη του κανονισμού ο οποίος συνέχει τα όργανα του συστήματος. Υπαγορεύονται ιδιαίτερες τεχνικές ρυθμιστικές διατάξεις, ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές του IFLA, καθορίζοντας την ελάχιστη επιφάνεια ανάλογα με τον πληθυσμό, τα ωράρια και το προσωπικό, καθώς και άλλες για την ανάπτυξη των συλλογών και των υπηρεσιών.

Η κυβέρνηση της Ανδαλουσίας σε συνεργασία με τα Νομαρχιακά Συμβούλια θέτει σε ισχύ και λειτουργία το **Ι Σχέδιο Επενδύσεων για τον εξοπλισμό των βιβλιοθηκών**, δημιουργώντας βιβλιοθήκες σε όλους τους δήμους με περισσότερους από 3.000 κατοίκους και βελτιώνοντας τις ήδη υπάρχουσες εγκαταστάσεις.
Καρπός αυτής της μεγάλης επενδυτικής προσπάθειας ήταν η αύξηση του αριθμού των δημόσιων βιβλιοθηκών στην Ανδαλουσία από 250 σε 417 στα τέλη της δεκαετίας του 80.
Ένα άλλο σημείο για το οποίο προβλέπει ο Νόμος περί Βιβλιοθηκών είναι η **μετεκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση** των βιβλιοθηκονόμων μέσω σεμιναρίων κατάρτισης και επαγγελματικών ημερίδων που πραγματοποιούνται από την Ένωση Βιβλιοθηκονόμων της Ανδαλουσίας και των Νομαρχιακών Βιβλιοθηκονομικών Υπηρεσιών.
Ο ρόλος της ένωσης (A.A.B) αυτά τα πρώτα χρόνια είναι σημαντικός για τους βιβλιοθηκονόμους που, μέχρι τότε, ασκούσαν τα καθήκοντά τους σε κάθε δήμο χωρίς να υπάρχει καμιά επικοινωνία μεταξύ τους.
Οι επαγγελματικές ημερίδες τους έδωσαν την δυνατότητα να γνωριστούν μεταξύ τους και να αναγνωρίσουν «κοινά προβλήματα». Δημιουργήθηκε έτσι ένα κίνημα βιβλιοθηκονόμων το οποίο διεκδικούσε βελτιώσεις, όχι μόνο σε επίπεδο εργασιακό και σε ζητήματα κατάρτισης, αλλά και όσον αφορά τις υπηρεσίες που προσφέρει η βιβλιοθήκη.

4. Εδραίωση: 1990-2000.

Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν κατά την προηγούμενη φάση, τόσο στην υποδομή των βιβλιοθηκών και τον εξοπλισμό όσο και στην ανάπτυξη του τεχνικού κανονισμού και στην ανανέωση των συλλογών, δημιουργούν ένα ευνοϊκό κλίμα για να διανοιχτούν καινούριοι δρόμοι εργασίας στο πεδίο της παροχής υπηρεσιών βιβλιοθηκονομικής φύσης.

Το Τοπικό Υπουργείο Πολιτισμού ξεκινάει την **διαδικασία αυτοματοποίησης των βιβλιοθηκών**, αρχίζοντας από τις Νομαρχιακές Βιβλιοθήκες και επεκτείνοντάς την στο δίκτυο δημοτικών βιβλιοθηκών μέσω της σύμβασης για μια εταιρική άδεια του προγράμματος διαχείρισης Βιβλιοθηκών ABSYS.

Η διαδικασία αυτοματοποίησης των τεχνικών εργασιών, ιδιαίτερα η καταλογογράφηση και η ταξινόμηση εγγράφων, το σύστημα δανεισμού και η επεξεργασία στατιστικών στοιχείων, **τροποποιούν την οργάνωση της εργασίας**, επιτρέποντας στον βιβλιοθηκονόμο να αφιερώνει περισσότερο

χρόνο στην επέκταση των υπηρεσιών και σε δραστηριότητες προώθησης της ανάγνωσης.
Ωστόσο, πρόκειται για ένα λίαν δύσκολο στάδιο, με φωτεινά αλλά και σκοτεινά σημεία στο πανόραμα των βιβλιοθηκών της Ανδαλουσίας, κατά το οποίο οι υπεύθυνοι των δημοτικών βιβλιοθηκών δεν δίνουν ακόμα την αρμόζουσα προσοχή στις υπηρεσίες που παρέχει η βιβλιοθήκη. Οι προϋπολογισμοί των δήμων είναι ακόμα τελείως ανεπαρκείς και δεν προβλέπονται ιδιαίτερα κονδύλια από τον προϋπολογισμό για τον προγραμματισμό δραστηριοτήτων.

Παρά την βελτίωση των εγκαταστάσεων και την ανανέωση του υλικού (των συλλογών), τα στατιστικά στοιχεία όσον αφορά την χρήση των βιβλιοθηκών εξακολουθούν να δίνουν αξιοθρήνητα νούμερα. Το 75% των χρηστών εξακολουθούν να είναι φοιτητές οι οποίοι πηγαίνουν στην βιβλιοθήκη μόνο για να μελετήσουν, κάνοντας σπανίως χρήση του ίδιου του υλικού της βιβλιοθήκης. Από την άλλη πλευρά, τα παιδιά μικρότερης ηλικίας δεν βρίσκουν ελκυστική την ανάγνωση διότι δεν έχουν συνηθίσει να διαβάζουν. Η υπηρεσία που χρησιμοποιούν περισσότερο οι ενήλικες είναι ο δανεισμός για το σπίτι.
Η στάση αυτή ερμηνεύεται διότι οι βιβλιοθήκες δεν προωθούν τις υπηρεσίες τους και οι συγκεκριμένες δραστηριότητες που πραγματοποιούνται είναι δυνατές μόνο χάρη σε με μια γερή δόση ενθουσιασμού και φαντασίας από τους βιβλιοθηκονόμους. Είναι επομένως απαραίτητο να πεισθούν οι τοπικοί πολιτικοί παράγοντες για την αναγκαιότητα να επέλθει μια αλλαγή στην έννοια των βιβλιοθηκών. Αλλά... για να επέλθει η αλλαγή είναι απαραίτητο να αυξηθεί ο προϋπολογισμός και για να το πετύχουμε πρέπει να προσφέρουμε στους τοπικούς πολιτικούς παράγοντες απτά αποτελέσματα. Τι πρέπει να κάνουμε για να ξεφύγουμε από αυτό το δίλημμα;

Εμείς, από μέρους των Νομαρχιακών Βιβλιοθηκονομικών Υπηρεσιών, επιλέγουμε να κινηθούμε σε μια νέα κατεύθυνση σε ό,τι αφορά την εργασία μας με στόχο να παράσχουμε στους βιβλιοθηκονόμους των δημοτικών βιβλιοθηκών τα μέσα και την κατάρτιση που θα τους επιτρέψουν να επεξεργαστούν τα δικά τους προγράμματα διάδοσης και προώθησης της βιβλιοθήκης, μαθαίνοντας να βελτιστοποιούν τα υπάρχοντα μέσα.

Τα Τμήματα των Νομαρχιακών Βιβλιοθηκονομικών Υπηρεσιών είναι υπεύθυνα για τον τεχνικό συντονισμό του δημοτικού δικτύου βιβλιοθηκών κάθε νομαρχίας. Προσφέρουν τεχνικά μέσα και υπηρεσίες σε όλο το δίκτυο, επιπλέον από την τεχνική κατάρτιση μέσω σεμιναρίων, ημερίδων και συναντήσεων.
Σήμερα, το νομαρχιακό μας δίκτυο το αποτελούν 140 σημεία εξυπηρέτησης για έναν πληθυσμό 1.224.954 κατοίκων, κατανεμημένων σε 101 δήμους.

Στα πλαίσια της προώθησης και διάδοσης της ανάγνωσης, η δράση μας βασίζεται σε δύο κατευθύνσεις εργασίας:

1. **Κατάρτιση των βιβλιοθηκονόμων:** μονογραφικά σεμινάρια, συναντήσεις και ημερίδες που χρησιμεύουν ως συγκεντρώσεις για συζήτηση, διάδοση και ανταλλαγή εμπειριών.

2. **Ειδικά προγράμματα προώθησης** και χρήσης των βιβλιοθηκών των οποίων οι Στόχοι είναι:

   - Να διαφημιστούν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες της νομαρχίας.
   - Να προσελκύσουν τους πολίτες γενικότερα και ιδιαίτερα τους χρήστες να χρησιμοποιούνται οι βιβλιοθήκες ως κέντρα πληροφόρησης και χώροι συνάντησης για δραστηριότητες τόσο μάθησης όσο και ψυχαγωγίας.
   - Να προωθήσουν το διάβασμα, υπογραμμίζοντας τον ρόλο που πρέπει να παίζουν οι βιβλιοθήκες στην εποχή της πληροφορίας και των τεχνολογικών καινοτομιών.
   - Να αποκτήσει ο πολίτης συνείδηση της διαθεσιμότητας των δημόσιων χώρων για την ανάγνωση.
   - Να δημιουργηθούν δεσμοί διασύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ της δημόσιας βιβλιοθήκης και του σχολείου.

2. 1 «Πρόγραμμα Ενδυνάμωσης των Βιβλιοθηκών».

Αυτό το πρόγραμμα απευθύνεται σε βιβλιοθηκονόμους δημοτικών βιβλιοθηκών με σκοπό να τους προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις για τον σχεδιασμό και την επεξεργασία προγραμμάτων για την διάδοση και την χρήση της βιβλιοθήκης στην κοινωνία των πολιτών.

Για να υπάρξουν αποτελέσματα, είναι απαραίτητο ο υπεύθυνος της δημοτικής βιβλιοθήκης να δεσμευθεί επισήμως σε ό,τι αφορά τη συμβολή και τη συνεργασία του με το πρόγραμμα, παρέχοντας το διαθέσιμο δυναμικό του δήμου: εθελοντές, πολιτιστικούς φορείς, συλλόγους κλπ. Όταν τα μέσα είναι περιορισμένα, ο καλύτερος τρόπος είναι να τα μοιραζόμαστε. Το Τμήμα μας προσέφερε σε αντάλλαγμα εξειδικευμένη κατάρτιση, χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν σε κάθε βιβλιοθήκη και τον γενικό συντονισμό και την αξιολόγηση του κάθε προγράμματος.

Αυτό το Πρόγραμμα πραγματοποιείται ακολουθώντας τα εξής στάδια:

1. **Μελέτη και επιλογή των βιβλιοθηκών** καθορίζοντας κάποια ελάχιστα προαπαιτούμενα όσον αφορά την βιβλιοθηκονομική υποδομή, τις κατάλληλες συλλογές, την δέσμευση του προσωπικού της βιβλιοθήκης και την αποδοχή του προγράμματος εκ μέρους του δήμου.

2. **Σεμινάριο κατάρτισης στην επεξεργασία των πρότζεκτ.**
   Για το στάδιο της κατάρτισης έχουμε την συνεργασία ειδικών στην πολιτιστική διαχείριση και την κοινωνικοπολιτιστική «εμψύχωση» (animation) από την Δημόσια Σχολή Κοινωνικοπολιτιστικής Εμψύχωσης. Υπό τον τίτλο «Πολιτιστικό Μάρκετινγκ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση» γίνεται ένα σεμινάριο, στόχος του οποίου είναι να προσφέρει στους βιβλιοθηκονόμους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα διάφορα εργαλεία για τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων, τα οποία θα εγγυώνται την ενδυνάμωση και την χρήση της βιβλιοθήκης.
   Η μεθοδολογία της εργασίας είναι συμμετοχική, οι συμμετέχοντες εργάζονται σε ομάδες, επεξεργάζονται προτάσεις και τις θέτουν προς συζήτηση.

3. **Καθορισμός των προγραμματιζόμενων έργων και ενεργειών και στρατηγικές δράσης που σχεδιάζονται κατά το σεμινάριο**.

Κάθε βιβλιοθηκονόμος σχεδιάζει και προσδιορίζει το ετήσιο πρόγραμμα δράσης του, σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στο σεμινάριο, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω στοιχεία:

α) Καθορισμός των στόχων
β) Προσδιορισμός του κοινού προς το οποίο απευθύνονται οι δραστηριότητες.
γ) Καθορισμός υλικών και οικονομικών πόρων καθώς και ανθρώπινου δυναμικού.
δ) Οργάνωση του προσωπικού και άλλων εμπλεκομένων παραγόντων του δήμου.
ε) Στρατηγικές για την δράση.
στ) Οργανόγραμμα των δραστηριοτήτων
ζ) Αξιολόγηση.

4. **Εκτέλεση των προγραμματισθέντων έργων και ενεργειών**.
Καθορίζονται 23 έργα / ενέργειες ενδυνάμωσης στα οποία συμμετέχουν άλλες τόσες βιβλιοθήκες από 5 νομαρχίες της Ανδαλουσίας.
Κάθε βιβλιοθήκη αρχίζει να αναπτύσσει το ξεχωριστό πρόγραμμα δραστηριοτήτων της, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η δημιουργία Λεσχών Ανάγνωσης, το περιεχόμενο των οποίων θα συζητηθεί στο προβλεπόμενο Εργαστήριο (Workshop).

5. **Ανάλυση των αποτελεσμάτων και τελική αξιολόγηση.**
Αποκομιζόμενα οφέλη σύμφωνα με τους βιβλιοθηκονόμους:

- Αμοιβαία γνωριμία η οποία μειώνει την αίσθηση απομόνωσης που νιώθει κάθε βιβλιοθηκονόμος που εργάζεται στον δήμο του.
- «Μοιράζονται» τις δυσκολίες τους - οι βιβλιοθηκονόμοι - και βλέπουν τις ομοιότητες που παρουσιάζουν, κάτι που τους βοηθάει να μοιράζονται και τους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Όσον αφορά το τι μαθαίνουν έχουμε τα εξής αποτελέσματα:

- Δημιουργία σε αυτούς μιας αίσθησης δέσμευσης όσον αφορά τη βιβλιοθήκη, όσο και μιας ευκαιρίας για να βελτιώσουν την κατάρτισή τους.
- Γνώση νέων εργαλείων και στρατηγικών για να προσελκύουν νέους χρήστες.
- Προσπάθεια για να βγάλουν τη βιβλιοθήκη από τους τέσσερις τοίχους και να την «ανοίξουν» για να γονιμοποιηθεί θετικά από ό,τι καινούριο έχει να τους προσφέρει η επαγγελματική και η τοπική τους κοινότητα.
- Γνώσεις για να κάνουν τη βιβλιοθήκη ελκυστική ως χώρο συνάντησης της κοινότητας.
- Γνώση τεχνικών δυναμικής ομάδων.
- Γνώση για το πώς να συμμετέχουν, να συνεργάζονται και να μοιράζονται πόρους.
- Προβληματισμοί σχετικά με το πώς πρέπει να δουλεύουν και με τι στόχους.

2.2 Καμπάνιες με τίτλο «Πρόσκληση για διάβασμα».

Εκτός από το προηγούμενο πρόγραμμα, στο οποίο λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων μπορούσε να συμμετέχει μόνο ένας περιορισμένος αριθμός βιβλιοθηκών, από το 1998 μέχρι το 2000 σχεδιάσαμε τρεις καμπάνιες πρόσκλησης για διάβασμα, οι οποίες απευθύνονταν σε όλο το δίκτυο των βιβλιοθηκών, προσφέροντάς τους επαγγελματίες εμψυχωτές καθώς και ένα κλειστό προγραμματισμένο σχήμα δραστηριοτήτων: αφηγήσεις παραμυθιών, κουκλοθέατρο, συζητήσεις και συναντήσεις με συγγραφείς, απαγγελίες ποιημάτων, εκθέσεις παραμυθιών, κλπ. Αυτές οι δραστηριότητες με συγκεκριμένο χαρακτήρα έχουν ως στόχο να προσελκύσουν την προσοχή των πολιτών προς την βιβλιοθήκη εν γένει, δημιουργώντας ένα περιβάλλον το οποίο στο μέλλον θα τους ωθεί να εντρυφήσουν στην αναγνωστική συνήθεια.
Πάνω σ' αυτή την βάση, και για τρεις μήνες, κάθε βιβλιοθήκη καθορίζει έναν θεματικό άξονα πάνω στον οποίο θα εργασθεί για μια «διαπαιδαγώγηση» βάσει αξιών: συμβίωση και αλληλεγγύη, σεβασμός του περιβάλλοντος, γνωριμία με άλλες κουλτούρες, κλπ.

Από το 1998 μέχρι το 2000 το κέντρο μας προσφέρει πάνω από 150 δραστηριότητες τις οποίες κάθε βιβλιοθήκη εμπλουτίζει και με άλλες, ιδίας εμπνεύσεως, μέσω απλών τρόπων ενθάρρυνσης για διάβασμα: αναγνώσεις διηγημάτων σε κοινό, αινίγματα και τραγούδια, σχέδια των πρωταγωνιστών των διηγημάτων, δημιουργία μασκότ της βιβλιοθήκης, κλπ. Η βασική προϋπόθεση είναι όλες οι δραστηριότητες να σχετίζονται με το περιεχόμενο των βιβλίων.

Αυτές οι δραστηριότητες έχουν ως αποτέλεσμα πρώτα απ' όλα την δραστηριοποίηση των βιβλιοθηκονόμων λόγω της προσέλευσης μεγαλύτερου αριθμού ατόμων στην βιβλιοθήκη και, κυρίως, παιδικού κοινού. Από την άλλη πλευρά, ξεκινούν παρέχοντας απλές οδηγίες στους χρήστες σχετικά με τον χειρισμό των καταλόγων, καθοδηγώντας τους πώς να βρουν ένα βιβλίο και πώς να έχουν πρόσβαση στις πηγές πληροφόρησης, πράγμα που σταδιακά μετατρέπεται σε εργαστήρι «κατάρτισης χρηστών». Σήμερα, σε ορισμένες βιβλιοθήκες, οι οποίες έχουν επαρκές προσωπικό, γίνονται μαθήματα κατάρτισης των χρηστών: Χρήση του Internet, σχολή γονέων, δημιουργικό γράψιμο, κλπ.

Άλλες δραστηριότητες της Νομαρχιακής Βιβλιοθήκης της Μάλαγα στο ιδιαίτερο περιβάλλον της πόλης:

Καλοκαιρινή Καμπάνια με τίτλο «Στη θαλπωρή των βιβλίων»

Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, σημειώνεται μια γενική πτώση επισκέψεων στις βιβλιοθήκες. Ένας από τους λόγους είναι το μεσογειακό κλίμα το οποίο, βέβαια, είναι το ίδιο με της Ελλάδας. Οι παραλίες γεμίζουν στη διάρκεια της ημέρας και οι βιβλιοθήκες μένουν χωρίς κοινό. Και μας έρχεται η ιδέα να πάμε να βρούμε τους αναγνώστες εκεί όπου βρίσκονται εκείνοι. Η πόλη της Μάλαγα ως πρωτεύουσα της Κόστα ντελ Σολ είναι από μόνη της μια καλή διαφήμιση σε ό,τι αφορά τη διάδοση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης στις παραλίες της πόλης.

Η Νομαρχιακή Βιβλιοθήκη εκμεταλλεύεται αυτή την ευκαιρία για να πληροφορήσει το κοινό για τις υπηρεσίες της και να του υπενθυμίσει ότι οι βιβλιοθήκες δεν κλείνουν.
Αυτό που επιδιώκουμε είναι να δημιουργήσουμε εντύπωση. Με την συμμετοχή εκδοτικών οίκων σχεδιάζεται ένα σχέδιο διανομής 10.000 βιβλίων στους λουόμενους δίπλα στην παραλία μέσω ενός παιχνιδιού με ερωτήσεις βασικών γνώσεων σε πολιτιστικά θέματα, το οποίο διεξάγεται από διάφορους συντονιστές. Χαρίζονται οδηγοί ανάγνωσης, οι οποίοι συστήνουν νέα βιβλία για γονείς και παιδιά, διαφημιστικά φυλλάδια με τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης και διαφημιστικό υλικό: μπλουζάκια, καπέλα, κλπ.

Το αποτέλεσμα: υπολογίσαμε ότι ξεπεράσαμε τα 20.000 άτομα ντόπιου πληθυσμού.

4. Οι ΝΤ στις Βιβλιοθήκες. Νέες προκλήσεις για την δια βίου κατάρτιση. 2000-

Η επέκταση της τυπικής καθοριζόμενης από την Πολιτεία εκπαίδευσης, η γενίκευση της πρόσβασης στα μέσα επικοινωνίας και η πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες ανοίγουν καινούριες δυνατότητες για τις βιβλιοθήκες, την ίδια στιγμή που η κοινωνία της Ανδαλουσίας έχει αυξήσει τις απαιτήσεις της όσον αφορά την ποιότητα ζωής και την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών.
Η εφαρμογή του Νόμου περί Βιβλιοθηκών του 1983 ο οποίος, σε διάστημα που έφθασε σχεδόν τις τέσσερις πενταετίες, επέτρεψε τη μεταμόρφωση της πραγματικότητας των βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών στην Ανδαλουσία ακολουθώντας τις κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές, έχει εκπληρώσει το στόχο του και υπάρχει πλέον η ανάγκη για έναν νέο Νόμο, ο οποίος θα επιτρέπει να δοθεί ώθηση στα εργαλεία που η κοινωνία της πληροφορίας παρέχει, έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση όλοι στο διαθέσιμο υλικό της βιβλιοθήκης και να προσαρμόζεται το υλικό αυτό στις νέες οδηγίες που καθορίζονται από διεθνείς οργανισμούς (IFLA, UNESCO, Συμβούλιο της Ευρώπης, EBLIDA) για την ανάπτυξη των υπηρεσιών των δημόσιων βιβλιοθηκών.

Κατά συνέπεια, στις 22 Δεκεμβρίου 2003 δημοσιεύεται ο νέος Νόμος16/2003 του Συστήματος Βιβλιοθηκών και Κέντρων Τεκμηρίωσης της Ανδαλουσίας, ο οποίος προσαρμόζει στη σημερινή πραγματικότητα τους εξισωτικούς στόχους του προηγούμενου Νόμου και εξασφαλίζει τον παγκόσμιο χαρακτήρα του δικαιώματος πρόσβασης στα πολιτιστικά αρχεία και στα αρχεία πληροφοριών. Αυτό το δικαίωμα απαιτεί από τις δημόσιες αρχές να εδραιώσουν τον αντισταθμιστικό / εξισορροπητικό χαρακτήρα της περί βιβλιοθηκών πολιτικής όσον αφορά τα άτομα που χρήζουν ιδιαίτερης μέριμνας, με ιδιαίτερη προσοχή στις μειονότητες και άλλες μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες, όσο και σε σχέση με την επικράτεια της Ανδαλουσίας.
Τα μέτρα που ελήφθησαν από το Τοπικό Υπουργείο Πολιτισμού για να προωθηθεί η πρόσβαση όλων των πολιτών στην ηλεκτρονική πληροφόρηση από τις δημόσιες βιβλιοθήκης συγκεκριμενοποιούνται στην παροχή εξοπλισμού πληροφορικής στις βιβλιοθήκες παρέχοντας ευρυζωνική σύνδεση στο Internet και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες από την Βιβλιοθήκη της

Ανδαλουσίας, η οποία είναι το περιφερειακό βιβλιοθηκονομικό κέντρο και η επικεφαλής του Βιβλιοθηκονομικού Συστήματος .

4.1 ABSYS- ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ

Το Πρόγραμμα Πολυκέντρο το οποίο προωθείται από το Τοπικό Υπουργείο Πολιτισμού αντιστοιχεί σε ένα συγκεντρωτικό σύστημα αυτοματοποίησης για το Δίκτυο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ανδαλουσίας. Το πρόγραμμα ξεκίνησε με την ενσωμάτωση σε ένα σύστημα της Βιβλιοθήκης της Ανδαλουσίας, των 8 Νομαρχιακών Βιβλιοθηκών και 130 Δημοτικών, οι οποίες μοιράζονται ένα ενιαίο πρόγραμμα διαχείρισης και προσφέρουν με ομοιόμορφο τρόπο τις υπηρεσίες τους στους χρήστες, μεταξύ αυτών και μία ενιαία κάρτα μέλους που ισχύει για όλο το Δίκτυο.
Από τις βιβλιοθήκες που συμμετέχουν, 107 έχουν παράσχει δεδομένα στο σύστημα, δημιουργώντας έναν ενιαίο κατάλογο με 650.000 καταχωρήσεις και ενάμισι εκατομμύριο αντίτυπα. Η πρόσβαση στον κατάλογο γίνεται μέσω του πρωτοκόλλου Z39.50.
Τον Μάρτιο του 2004 είχαν ενσωματωθεί στο σύστημα συνολικά 400 δημόσιες βιβλιοθήκες.

4.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «INTERNET ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ»

Σύμφωνα με τα δεδομένα του Βιβλιοθηκονομικού Χάρτη της Ανδαλουσίας του 2002, στο σύνολο των δημοτικών δημόσιων βιβλιοθηκών, μόνο λίγο περισσότερες από το ένα τρίτο διαθέτουν σύνδεση στο Internet και, από αυτές, τα δύο τρίτα παρέχουν την υπηρεσία της δημόσιας πρόσβασης στο Internet στους χρήστες τους.

Με στόχο να ανατρέψει αυτή την κατάσταση, το Τοπικό Υπουργείο Πολιτισμού θα επενδύσει από το 2003 μέχρι το 2005 1,8 εκατομμύρια ευρώ στο πρόγραμμα «Internet στις Βιβλιοθήκες» εντός της Συμφωνίας Πλαισίου που υπογράφηκε με το Υπουργείο Επιστημών και Τεχνολογίας και το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Το εν λόγω πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα σύνολο μέτρων που στοχεύουν στην δημιουργία σημείων πρόσβασης στο Internet, για να μπορούν οι δημόσιες βιβλιοθήκες να παρέχουν αυτή την υπηρεσία στους πολίτες. Στόχος είναι λοιπόν να παρέχεται σύνδεση και εξοπλισμός πληροφορικής και πολυμέσων στο σύνολο των Δημόσιων Βιβλιοθηκών της Ανδαλουσίας, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις υποβαθμισμένες περιοχές λόγω της κοινωνικοοικονομικής τους κατάστασης, της γεωγραφικής απομόνωσης και των μικρών πυρήνων πληθυσμού, μέσω της εφαρμογής όλων των μέσων που μας προσφέρουν σήμερα οι τηλεπικοινωνίες.

Οι βασικές του δράσεις συνίστανται σε:

- Παροχή εξοπλισμού πληροφορικής και πολυμέσων σε εκείνες τις βιβλιοθήκες που δεν διαθέτουν ακόμα αυτή την υπηρεσία.
- Παροχή τοπικού δικτύου και ευρυζωνικής σύνδεσης στο Internet για όσες βιβλιοθήκες δεν διαθέτουν, καθώς και αύξηση του αριθμού των

υπολογιστών με πρόσβαση για το κοινό σε όσες δεν διαθέτουν τον καθορισμένο ελάχιστο αριθμό για τον πληθυσμό που εξυπηρετούν.

Στην νομαρχία της Μάλαγα έχουν εγκατασταθεί μέχρι στιγμής συνολικά 222 υπολογιστές για την εξυπηρέτηση των χρηστών ενός συνόλου 94 βιβλιοθηκών.

4.3 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΗ: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΑΝΔΑΛΟΥΣΙΑΣ

1. Υπηρεσία συνεργασίας για την πληροφόρηση του πολίτη **«Ρωτήστε: οι βιβλιοθήκες απαντούν»**

Πρόκειται για μια υπηρεσία δημόσιας πληροφόρησης στο δίκτυο μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του web, την οποία την διαχειρίζονται με συνεργατικό τρόπο οι βιβλιοθήκες των διαφόρων Αυτοδιοικούμενων Περιφερειών και την συντονίζει το Υπουργείο Πολιτισμού μέσω της Γενικής Υποδιεύθυνσης Συντονισμού Βιβλιοθηκών.

Πρόκειται για μια υπηρεσία η οποία απαντά σε ερωτήσεις και ανταποκρίνεται σε αιτήσεις για πληροφορίες μέσω του Internet και η οποία παρέχεται με συνεργατικό τρόπο από τις βιβλιοθήκες που συμμετέχουν, οι οποίες, διαδοχικά, αναλαμβάνουν να δέχονται αυτές τις αιτήσεις και να παρέχουν τις καταλληλότερες και ακριβέστερες δυνατές απαντήσεις.

Το πρόγραμμα έχει ως σκοπό να προάγει τον ενεργό ρόλο των δημόσιων βιβλιοθηκών στην Κοινωνία της Πληροφορίας, ως κέντρων πληροφόρησης με πρόσβαση ανοιχτή προς όλους, που βασίζονται στις συλλογές αναφοράς, τόσο στις παραδοσιακές όσο και στις νέες μορφές. Η υπηρεσία λειτουργεί επί εικοσιτετραώρου βάσης, 365 ημέρες τον χρόνο και δεσμεύεται να απαντάει το αργότερο σε τρεις μέρες. Οι ερωτήσεις μπορεί να αφορούν οποιοδήποτε ακριβές και συγκεκριμένο θέμα. Είναι ανοιχτή σε όλους τους ισπανούς πολίτες.

4.4. ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η Εικονική Βιβλιοθήκη της Ανδαλουσίας έλκει την καταγωγή της από το νομικό πλαίσιο που ορίζεται από το Διάταγμα 72/2003 περί Μέτρων Προώθησης της Κοινωνίας της Γνώσης στην Ανδαλουσία, το οποίο η Τοπική Κυβέρνηση της Ανδαλουσίας έθεσε σε ισχύ με στόχο να θέσει τις Νέες Τεχνολογίες στην υπηρεσία όλων των πολιτών της Ανδαλουσίας για να επιτευχθεί μια καλύτερη ποιότητα ζωής και μια μεγαλύτερη κοινωνική και εδαφική εξισορρόπηση. Μεταξύ των ειδικευμένων στόχων περιλαμβάνεται και η προσαρμογή των βασικών δημόσιων υπηρεσιών (Εκπαιδευτικών, υγειονομικών και πολιτιστικών) στις απαιτήσεις και τις δυνατότητες της κοινωνίας της γνώσης. Μία από αυτές τις υπηρεσίες σε θέματα κουλτούρας είναι η Εικονική Βιβλιοθήκη της Ανδαλουσίας, την δημιουργία και την ανάπτυξη της οποίας έχει αναλάβει στο Τοπικό Υπουργείο Πολιτισμού.
Προσδιοριζόμενη ως ένα σύνολο συλλογών ψηφιοποιημένων εγγράφων της βιβλιογραφικής κληρονομιάς της Ανδαλουσίας, προσβάσιμων μέσω του Internet, η Εικονική Βιβλιοθήκη της Ανδαλουσίας (BVA), έχει ως βασικό στόχο

να συμβάλλει στη διάδοση και τη δημιουργία γνώσης για την ενίσχυση μιας κοινωνίας της Ανδαλουσίας όλο και περισσότερο δημοκρατικής και αλληλέγγυας, με περισσότερες δυνατότητες να κατανοεί και να παρεμβαίνει στην εξέλιξη της ίδιας της τής ιστορίας.
Αυτό σημαίνει κυρίως την διεύρυνση και την διευκόλυνση της πρόσβασης σε όλα τα πολιτιστικά αρχεία και αρχεία γνώσης, με ίσες ευκαιρίες, όποιος κι αν είναι ο γεωγραφικός τόπος από τον οποίο γίνεται η πρόσβαση, μέσω τηλεματικών δικτύων και, ειδικότερα, μέσω του δικτύου των δικτύων, δηλαδή το Internet.
Η επίτευξη αυτών των στόχων, καθώς και το σημερινό πλαίσιο δράσης που διευκολύνει η διαρκής ανάπτυξη των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, καθιστούν την Βιβλιοθήκη της Ανδαλουσίας τον θεσμό της Ανδαλουσίας που αναλαμβάνει να ηγηθεί του έργου BVA.

Στόχοι της BVA

1. Να γίνει η πύλη πρόσβασης σε όλα εκείνα τα έγγραφα της βιβλιογραφικής κληρονομιάς της Ανδαλουσίας τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και έχουν ιδιαίτερη αξία και τα οποία δεν είναι ευρέως διαδεδομένα. Στόχος μας είναι η ψηφιακή αναπαραγωγή πρωτοτύπων, στα οποία είναι δύσκολο να έχουμε όλοι πρόσβαση και τα οποία βρίσκονται σε διάφορα πολιτιστικά ιδρύματα, εντός και εκτός της Ανδαλουσίας. Πρόκειται για ένα φιλόδοξο πρόγραμμα «ηλεκτρονικής έκδοσης» που στοχεύει στην ανάκτηση/επαναξιοποίηση ενός σημαντικότατου μέρους της βιβλιογραφικής μας κληρονομιάς, καθιστώντας την προσβάσιμη μέσω του δικτύου.

2. Να αποτελέσει όχημα γνώσης και κατάρτισης με στόχο να γνωρίσουμε την πλούσια βιβλιογραφική κληρονομιά μας, μέσω διδακτικών και πολιτιστικών μέσων που θα βρίσκονται στη διάθεση όλων.

3. Να χρησιμεύσει ως συνδετικός κρίκος σε αρχεία ηλεκτρονικής πληροφορίας, σε άλλες ψηφιακές συλλογές γενικού ενδιαφέροντος, καθώς και να δώσει πρόσβαση στην βιβλιογραφική κληρονομιά της Ανδαλουσίας που ήδη βρίσκεται σε ψηφιακή μορφή.

Η φιλοσοφία της BVA είναι «να γίνει η μεγάλη ψηφιακή βιβλιοθήκη της Ανδαλουσίας από όλους για όλους»

Η BVA αποτελείται όχι μόνο από χειρόγραφα, αρχέτυπα και βιβλία γενικά, αλλά και από άλλα υλικά και μέσα, μέσω των οποίων διαδίδεται η κουλτούρα της Ανδαλουσίας: συλλογές εφημερίδων ιστορικού ενδιαφέροντος, χαρτογραφίας, ηχητικών ντοκουμέντων που αντανακλούν την προφορική παράδοση, έντυπου υλικού πλην βιβλίων (αφίσες, γκραβούρες, κάρτες, φωτογραφίες), μουσικών παρτιτούρων, κλπ.

Η πρόσβαση στα αρχεία της BVA γίνεται μέσω του καταλόγου, που επιτρέπει δυνατότητες προχωρημένης υποβοηθούμενης αναζήτησης, ανά συγγραφέα,

ανά τίτλο και θέμα, καθώς και τον περιορισμό των αναζητήσεων μέσω υποκαταλόγων.

Άλλος τρόπος πρόσβασης είναι μέσω των διαφόρων τομέων που υπάρχουν καθώς και εκείνων που μπορεί να δημιουργηθούν στο μέλλον: Αρχέτυπα, Χειρόγραφα, Αρχείο Ημερήσιου και άλλου Περιοδικού Τύπου και Επιθεωρήσεων, Αρχείο Έντυπου Υλικού πλην Βιβλίων, Χαρτογραφικό Αρχείο, Αρχείο Βιντεοταινιών, Αρχειοθήκη Μουσικού Υλικού, Αρχείο Φωνής, Βιβλιοθήκη Συγγραφέων, Βιβλιοθήκη Έργων Αναφοράς και Τεκμηρίωσης της Ανδαλουσίας.

Περισσότερες πληροφορίες: www.juntadeandalucia.es/cultura/ba

4.5. ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Συμπεριλαμβανόμενο εντός του Ολοκληρωμένου Σχεδίου για την Μετανάστευση στην Ανδαλουσία 2001-2004, το πρόγραμμα των Πολυπολιτισμικών Βιβλιοθηκών στοχεύει στην δημιουργία μιας βιβλιοθηκονομικής υπηρεσίας που θα απευθύνεται στις διάφορες γλωσσικές μειονότητες και το σύνολο των μεταναστών που ζουν στην Ανδαλουσία.

Η υλοποίηση αυτής της υπηρεσίας πραγματοποιείται σε συγκεκριμένες περιοχές μέσω της υπογραφής της Σύμβασης μεταξύ του Τοπικού Υπουργείου Πολιτισμού και των Δήμων που διαθέτουν δημόσιες βιβλιοθήκες με επαρκή χώρο, κατάλληλο προσωπικό και δυνατότητα ενίσχυσης των παρεχομένων υπηρεσιών. Συνίσταται στον εφοδιασμό με βιβλία σε διάφορες γλώσσες για κάθε βιβλιοθήκη ανάλογα με τον πληθυσμό μεταναστών του δήμου. Η υπηρεσία συμπληρώνεται με τη διάθεση μέσω του Internet μιας ιστοσελίδας η οποία θα συγκεντρώνει ένα σύνολο βιβλιογραφικών μέσων και ντοκουμέντων σε διάφορες γλώσσες που απευθύνονται σε αυτές τις μειονότητες.
Σήμερα υπάρχουν 5 δήμοι που βρίσκονται στο στάδιο της εφαρμογής της, εκτός από τις νομαρχιακές Βιβλιοθήκες της Αλμερία, της Ουέλβα και της Γρανάδας.

Περισσότερες πληροφορίες: *www.juntadeandalucia.es/cultura/ba*

Κατά την εισήγησή μου προσπάθησα να προσφέρω μια σφαιρική άποψη των πλέον χαρακτηριστικών πλευρών του βιβλιοθηκονομικού μας συστήματος. Ωστόσο, παρόλα τα επιτεύγματα, το βιβλιοθηκονομικό μας σύστημα έχει ακόμα σοβαρές ελλείψεις και τρωτά. Η βιβλιοθηκονομική ανάπτυξη δεν έχει πραγματοποιηθεί εξ ίσου σε όλους τους δήμους. Παρά τις προσπάθειες που έχει κάνει στον επενδυτικό τομέα η Περιφερειακή κυβέρνηση για να αντισταθμίσει την μη ισόρροπη ανάπτυξη στην μεγαλύτερη Περιφέρεια της Ισπανίας, υπάρχουν ακόμα πάνω από 100 δήμοι στην Ανδαλουσία στους οποίους κατοικεί το 5% του πληθυσμού, οι οποίοι δεν διαθέτουν καμιά υπηρεσία βιβλιοθήκης.
Κατά την τελευταία δεκαετία οι βιβλιογραφικές συλλογές αυξήθηκαν κατά 90%, παρόλο που το πηλίκο του τόμου ανά κάτοικο απέχει πολύ ακόμα από τις συστάσεις του IFLA.

Τα συνολικά έξοδα των βιβλιοθηκών της Ανδαλουσίας ανήλθαν κατά το έτος 2000 στα 24,1 εκατομμύρια ευρώ, το 13% του συνόλου της Ισπανίας. Τα έξοδα για νέες αγορές το έτος 2000 ανήλθαν σε 3 εκατομμύρια ευρώ. (*)
Τα έξοδα ανά κάτοικο στην Ανδαλουσία ανέρχονται στα 3,28 €, ενώ στο σύνολο της Ισπανίας είναι 4,64 και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα 13,35. (*)

Όσον αφορά τους δείκτες ανάγνωσης, η Ισπανία βρίσκεται ακόμα κάτω από τους διεθνείς δείκτες καθώς και εκείνους των πλέον ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ. Μόνο ένα 42% του πληθυσμού είναι αναγνώστες.
Η χρήση των δημόσιων βιβλιοθηκών δεν έχει γίνει ακόμα συνείδηση στην ισπανική κοινωνία, και κατά συνέπεια η ανάγνωση σε δημόσιο χώρο αποτελεί ένα πολύ περιορισμένο μερίδιο της αναγνωστικής δραστηριότητας στην χώρα μας.
Συγκρίνοντας τους αριθμούς δανεισμών βιβλίων ανά κάτοικο των δύο γειτονικών μας χωρών, η Γαλλία έχει 1.5, η Πορτογαλία 0,2 και η Ισπανία 0,6.
Σε αυτό, θα έπρεπε να προσθέσουμε και ένα επιπλέον στοιχείο όσον αφορά το προφίλ των αναγνωστών. Εκείνοι οι οποίοι χρησιμοποιούν τις βιβλιοθήκες και δανείζονται βιβλία είναι ακριβώς εκείνοι οι οποίοι συνηθίζουν να διαβάζουν, εκείνοι οι οποίοι αγοράζουν επίσης βιβλία με μεγαλύτερη συχνότητα και το κομμάτι του πληθυσμού με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο.
Όμως οι στατιστικές προσφέρουν ποσοτικά κριτήρια. Θα θέλαμε να γνωρίζουμε επίσης τι και πώς διαβάζουν οι αναγνώστες. Αν γνωρίζαμε αυτό το δεδομένο, ίσως να μπορούσαμε να ερμηνεύσουμε καλύτερα την πολιτιστική κρίση που περνάμε. Και η προώθηση της ανάγνωσης θα πρέπει να προσανατολιστεί κυρίως προς αυτή την προοπτική. Είναι ένας παγκοσμιοποιημένος κόσμος. «Πρέπει να σκεφτόμαστε σφαιρικά και να δρούμε τοπικά». Είναι η ώρα των συγκεκριμένων δράσεων για μια ανάγνωση ποσοτική και ποιοτική.
Έτσι, λοιπόν, βλέπουμε πως έχουμε διανύσει μια μεγάλη απόσταση αλλά δεν είναι αρκετή. Έχουμε εμπλουτιστεί από επαγγελματικής απόψεως με την εμπειρία πολλών συναδέλφων, με ανταλλαγές μεταξύ των χωρών, έχουμε βελτιώσει τις γνώσεις μας και έχουμε προσεγγίσει στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των χρηστών αλλάζοντας την κοινωνική αντίληψη για τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Έχουμε αναζητήσει συμμάχους των βιβλιοθηκών, εμπλέκοντάς τους στην ανάπτυξή τους.
Ας δούμε τι μπορούμε να εξακολουθήσουμε να κάνουμε εμείς οι βιβλιοθηκονόμοι:

Θεσμικό Πλαίσιο: οι βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να εξακολουθήσουμε να ασκούμε τον ρόλο μας και να ασκούμε πιέσεις έτσι ώστε το βιβλίο και η ανάγνωση να συνεχίσουν να κατέχουν μια κεντρική θέση στους θεσμικούς προβληματισμούς καθώς και στην πολιτική διάδοσής τους.

Κοινωνικοπολιτικό Πλαίσιο: εντασσόμαστε μαζί με τους δασκάλους, τους εκδότες, τους βιβλιοπώλες τους κοινωνικούς λειτουργούς, τα ιδρύματα, ως πολιτιστικοί παράγοντες στο κοινωνικοεκπαιδευτικό γενικό πλαίσιο στο οποίο παίζουμε έναν κυρίαρχο ρόλο στην διαμόρφωση των συνηθειών ανάγνωσης. Σήμερα, είναι αδύνατον να υπάρξει διαχωρισμένη δράση των διαφόρων παραγόντων σε ό,τι αφορά κοινά στοιχεία και προβλήματα διαφόρων κοινωνικών συνόλων. Επιβάλλεται ο συντονισμός μεταξύ όλων.

Ο βιβλιοθηκονόμος ως δημιουργός κινήτρων όσον αφορά τα αναγνωστικά ήθη και τη μάθηση: Η ιδιότητά μας αυτή αντιστοιχεί στα καθημερινά μας καθήκοντα τα οποία εκτελούμε στο πεδίο δράσης μας και είναι το πιο χαρακτηριστικό και ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτού του πεδίου. Συνίσταται στο να παρέχουμε γενικές και κατάλληλες πληροφορίες, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να τις κατέχουμε και να τις προσφέρουμε με τρόπο συστηματικό.
Δεν οφείλουμε μόνο να είμαστε άψογοι από τεχνικής άποψης στην δουλειά μας, αλλά και να δρούμε ως μεσάζοντες με ικανότητες επικοινωνίας, ικανοί να αποκτούμε επαφή με τον αναγνώστη, να γνωρίζουμε να ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες του. Να ενεργούμε ως σταυροδρόμι της πληροφορίας. Ο βιβλιοθηκονόμος προσλαμβάνει καθημερινά πληροφορίες από τους χρήστες σχετικά με συγκεκριμένα βιβλία και αυτές τις πληροφορίες, μαζί και με όσες προσλαμβάνει από άλλες πηγές πληροφόρησης, την μεταδίδει σε άλλους χρήστες, δρώντας με τον τρόπο αυτό ταυτόχρονα ως μεσάζων και ως εντολοδόχος που πλουτίζει τις ικανότητες που απαιτεί το επάγγελμά του και του επιτρέπει να δίδουν πρωτεύουσα θέση στην ποιότητα.

Προώθηση δραστηριοτήτων: Εδώ η δράση είναι μια επιπρόσθετη αξία και έχει πιο ακριβή χαρακτήρα. Συσσωρεύει όλες τις πολιτιστικές δραστηριότητες που προωθούνται από την βιβλιοθήκη: παρουσιάσεις βιβλίων, διαλέξεις, εργαστήρια ανάγνωσης - γραφής, λέσχες ανάγνωσης.....

Διάδοση: Πρέπει να εκμεταλλευτούμε όλους τους τρόπους και τα μέσα επικοινωνίας για να διαδώσουμε το διάβασμα και τις βιβλιοθήκες, μέσω ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων τα οποία θα αφιερώνουν ειδικές εκπομπές.
Ζούμε σε μια κοινωνία η οποία επηρεάζεται ισχυρότατα από την οπτικοακουστική κουλτούρα και την μετάδοση της ηλεκτρονικής πληροφορίας, οι δε βιβλιοθήκες αντιμετωπίζουν μια διαρκή πρόκληση: να μπορούν να προσαρμόζονται στις ταχύτατες αλλαγές που απαιτεί η κοινωνία μας, διατηρώντας ζωντανή την υπέρτατη αξία που διακηρύσσει το μανιφέστο της UNESCO για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες: «....να είναι μια ανοιχτή πύλη προς την γνώση και την πολιτιστική πρόοδο των ατόμων, προωθώντας την ειρήνη και την ευημερία μεταξύ των λαών».
Καθώς και την Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για «τον ρόλο των βιβλιοθηκών στην σύγχρονη εποχή», που θέτει ενώπιόν μας μια άλλη πρόταση: ... «να διευρύνουμε την δυνατότητα ανάγνωσης όλου του πληθυσμού για να μετατραπεί σε ικανότητα χρήσης της πληροφορίας…», Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 1998.

Συν τοις άλλοις, η ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ. ΑΣ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ.

Ευχαριστώ πολύ

** Μελέτη «Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ισπανία», Ίδρυμα GSRP, 2003*